

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "
Hirdetések díjszabás szerint.	

Immaculata.

Hazánk léte, nemzetünk élete, a magyar szív dobbanása annyira odatapadt az Immaculatához, — elválaszthatatlanul.

Ime az adatok:

Már 1201.-ben szép templom épült Sárospatakon Immaculata tiszteletére.

1205.-ben Berthold, kalocsai érsek egyházmegyéje területén megengedi a Szeplőtelen Szűz nyilvános tiszteletét.

1310.-ben Róbert Károly királyunk a szt. György lovagrendet e hitítók védelmére kötelezi.

1470.-ben Hunyady Mátyás külön-bcsüengedélyt kér azon magyar hívek részére, akik a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén szt. misét hallgatnak.

Az 1494. évi nyitrai és az 1515. évi veszprémi zsinat ajánlja a Szeplőtelen Fogantatás ünnepének megülését.

De legnevezetesebb az, hogy II. Ferdinánd királyunk volt az első fejedelem Európában, aki Pázmány Péter buzdítására 1624. évi január hó 13.-án VIII.

Orbán pápától az Immaculata Conceptio tanának hitigazságaként való ünnepies kihirdetését kérte.

Irodalomtörténetből:

A XVI. századból való Peer kódexben olvassuk Vásárhelyi András következő versét:

Oh kegyes Szűz Mária
Te szép tiszta rózsá,
Mert menyből te adattál,
Anyádtól mikor születted,
Istentől úgy tiszteltted,
Hogy méhében megszenteltted
szeretettel, épülttél
Kétség nélkül eredet büntől
szeplőtelen őriztettel.
Szűz Mária ékes-viola
Bűnösöknek vigassága.

Mily szép, határozott s erős hittel vallják itt e sorok az Immaculata tant.

De még igen sok nyelvemlékünk bizonyít emellett, hogy a régi magyarok hitték e tant. Így pld. a Debreceni, Érdi, Tihanyi és más kódexek.

Kongreganista.

Mostanában nagy örömeiket hoznak nekünk az évszámok. Bar erdélyiek vagyunk, a mi lelünk is tele van még azokkal a meleg, ünnepélyes érzelmekkel, melyeket az agg patriarcha születésnapja fakasztott. De már ezen fölüljegyzett évszám oly valakinek születésnapjára utal, kinek ünneplésében mi kérünk első helyet magunknak. Mert, ha Erdély minden kiesi zúgában tudják már, hogy „milyen forma a püspök” s nem kell nagyapának oktatni unokákat, hogy fogalmuk legyen egy eleven püspökről; ha sok hálás szív utána dobban a jövendő, nyomorúság bántókönyvet letörő főpásztorok; ha olyan pástort nyert Erdély nepe, kinek hívei gondozása miatt „nincsen eserepes tanyája”; ha újból eleven langgal ég a krisztusi szeretet és békeség anyai lélekben itt mifelénk: akkor azok a hálás lelkek zarándokoljanak el egy olyan tűzhelyre, honnan ezt a pezsdítő, éltető pünkösdi tüzet hozta főpásztorunk s nem kisebb hálával esőkölgassák a mosolygó 78 éves mat-

TÁRCA.

A gyulafehérvári Német Várközség története.

Írta: Dr. Cserni Béla.

IX.*)

Az előzőekben már említettem, hogy az 1869-iki november 11-én tartott várközségi gyűlésen a róm. kath. elemi iskolára nézve igen kemény határozatot hoztak, mennyiben ezen iskolának addig kiszolgált segélyezést teljesen kívántak beszüntetni mindaddig, míg a kolozsvári katolikus kommisszió és az erdélyi püspök kiküldöttje a várközség kiküldöttjével együtt alapos tanulmányozás után vegyes bizottsági ülésen igazságosan nem döntenek ezen mar igazán kellemetlenné vált ügy elintézésében.

Megirtam már azt is, hogy az iskola helyisé-

* A t. é. 17. és 18-ik számunkban történelmi korrajzunkhoz tévesen van szedve VII., mert VIII.-nak kellett volna lennie.

geert járó szálláspénz kifizetését csakugyan tényleg be is szüntette a várközség, pressziót akarván gyakorolni az intézőkre, míg ellenben a két tanítónak addig kiszolgált szálláspénzt és az iskola fűtésére adott évi 10 frtot (20 korona) további megfontolásig készségesen és akadály nélkül kiadtak.

Kétféle ok vezette a várközséget ezen egyoldalú eljárás elkövetésében, részben akart időt és alkalmat nyerni, hogy az ügyet alapos és megfelelő megvilágításba hozhassa, másrészt pedig gondolta óvatosan, hogy idő nyerve — minden nyerve, — de a tanítókat nem akarta megrövidíteni már csak azért sem, mert az egyik a várbírónak a veje volt, a másik pedig sok várbeli polgártársnak jó ismerőse.

Ne hotránkozzék senki sem ezen eljárás, senki se ítélje el azért a várközséget, mert akár volt helyes az eljárása, akár nem, mégis csak megfelelt végeelőjában az igazságnak s azért se vegye senki se zokon eme eljárást, mert az nem volt kivételes részrehajlás, hanem csak — általában és egyszerűen megszokott dolog, mely-lyel mindenhol találkozni. Hisz' a protekció az

egész világ kerekégen épen úgy volt divatban, már az őskorban, mint a közép-, új- és legújabb időkben és majd csak akkor szűnend meg, mikor földlabdánk végén, annak utolsó recessége alkalmával az utolsó ember lehajtja fejét a halálra.

A várközség látván, hogy a már több alkalomkor kebeléből kiküldött bizottságokkal semmire, vagy legalább sokra nem megy, most közvetlenül felkérte Róth Keresztély ügyvédet, hogy szerkesszen okmányok alapján a belügy-miniszterhez felterjesztendő hatalmas memorandumot, melynek aztán kellő hatása is legyen.

Ugyanazon időben megmozdult újra a város is s mindegyre sürgősebben követelte a várközségnek egyesítését a várossal, egy szóval a várközséggel együtt akarta annekálni annak pénztárát is, mert máskülömben úgy sem különböztek már a várbeli polgárok a városiaktól.

A várközségnek ezeknél fogva tehát két irány felé kellett védelmeznie magát, miért is az elkészített memorandumnak szövege nemcsak a püspöki ordinariatus követelése, hanem

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„A legjobb hírnevnek örvendő és legregibb egyházi szerek, ruhák, zaslók stb. gyára.”
Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

róna kezét, rubaszegélyt s mondják neki csak azt: köszönjük, köszönjük. Most is itt van köztünk. Legszebb napját körünkben akarja tölteni, hogy megmutassa, mennyire átérzi anyai hivatását. Fianak már régen elhangzott a szó: „religuerit patrem et matrem”. De a jó édes anyja utána jön a nyája között fáradozó fiúnak s egy szépen átélt élet nyugodt mosolyaival aranyozza be gondjait. Mi szeretjük is őt. Mikor még kispap voltam s atyámfainak otthon a „püspöki ebédéről” beszélgettem, előhozta, hogy anyja viseli magát a püspökünk, mikor edes anyjával ebédel: mint egy teljesen anyján csüngő kicsi gyermek s hogyan tűnnek el a veszedelmes falatok, nehogy megártsanak, a mama keze által előre. Milyen anyja lehet az, kinek még erre is eszébe jut a kiterjed a figyelme? Ki ne szeretné az ilyen jó anyát és ki ne imádkozna boldogságáért?

De mi épen úgy csodáljuk és tiszteljük, amiképen szeretjük őt. Tudjuk, hogy nagy sebeket hordoz elrejtve szíve mélyén mosolygó arcával. S épen azt csodáljuk, hogy nemcsak nagy lélekkel, de nyugodt lélekkel horrozza ezeket a sebeket. Nem vándorol fájdalommal, hanem eljön közele, hogy lássuk, miképpen van arca leírva egy igazi keresztény anyának egész hite és szeretete: az Isten akarata és békesége. Jó tettei talán a történelemben is nevet szerznek neki. De van még ennél is méltóbb és szebb hely az ő hallgatag, esendően dolgozó szeretete számára: a nép szíve. Oda már beleplopta magát s onnan semmi sem törülheti ki. S ez ellen még az ő nagy szerénysége sem tiltakozhatik. És akárhogy is haragudjék, hogy 78. születés napján „kitették a lapra”, mi hisszük, hogy a szeretetnek hangjai, melyeket a hideg papír szétvisz Erdély minden részébe, mindenütt meleg, hálás szívből fakadó érzelmeiket váltanak ki számára s a nép és papok szeretete aranyzálatok fon ezüstös hajára buzgó imádságból.

(—)

a várossal való egyesítése ellen is igyekezett lábra állani.

Hosszadalmasan leírta az a várközségi vagyion — már ismeretes — keletkezésének történetét és az iskola részére kívánt ház- és pénzátadását iránt támasztott, túlságba menő s tapintatlan kezekre bízott igényeket.

Ezen memorandum egy szóval, inkább csak a várközségnek a városba való beleolvastását ellenetzte erősebben, az iskola részére kívántakra pedig már sokkal nyhébb hangon volt szerkesztve.

A várközség lutheránus vallású tagjai részéről azon időben ama kívánság kezdett nyilvánulni, hogy ha a várközség részéről pénzügyi nyert és nyerni fog ezután is a kath. iskola, akkor a lutheránus iskolának is kell ugyanazon segélyt nyújtani, mert támaszkodtak az 1868-iki XXXVIII. törvények 25. §-ára, mely meghagyja, hogy ha valamely községben egyik vallásfelekezetet segélyezésben részesül, akkor egyformán részesítendő a község támogatásában a többi képviselt felekezetek is, s az annál is inkább alkalmazandó a várközségre nézve, mert a várközségnek alapításától kezdve, mindig voltak lutheránus vallású esküdt tagjai is.

Igy például beléptek a várközség kötelekébe a többiekén kívül ev. luth. vallásúak már 1759-ben Fenster Frigyes asztalos, 1793-ban Megay András, Weber György zsemles (családja később katolikusá lett), Zay Sámuel cipész-mester, 1795-ben Kultner György puskaműves, Damke János szabómester, 1799-ben Szabó

Kritikák.

Tömeges bűnesetek Csikban.

Csikban a lapokat a csendőrség szerkeszti. Egymásután egy-egy számban 5—6 bűnesetet van.

Emberölés, verekedés, betörései lopás garudával.

A multkorában egy hitvesgyilkost halálra ítélték, mert évek óta minden emberhalálért 2—3 esztendő szabogattak ki s azt híven, hogy az enyhe büntetések miatt van a jökezdvel való emberpusztulás, példát akartak státuálni. És utána nyomban, mintegy büntetésképp, megérkezett a mélységekből a válasz: az egyik lapban vagy 6—8 bűnügyi hír jelent meg.

Nem-esiki emberek csodálkoznak, hogy a csiki népet milyen vallásosnak tartják s mégis, míg másutt zsufozásig vannak még hétköznap is a templomok, sok csiki templomban vasárnaponként is üres padok tátják a szájukat.

Miért van ez?

Hisz fáradhatatlan agilitással működnek a népszövetség apostolai, prédikálják az antialkoholizmust, küzdenek, fáradsnak, pap és laikus, hivatal és templom, szövetkezet és iskola. És mégis! Meg kell hallgatni az emberek véleményét egy-egy zászlóbontás után: „Szépet beszélnek, hallá-e, de a vége ennek es I korona”.

Hiába minden. Miért van ez?

Hogy miért? Az igazságot nem mondjuk ki. S talán éppen ezzel mondtuk ki.

Nyomor.

Rövid időn belől harmadik eset, hogy egy szerencsétlen apá, másképp nem szabadíthatván meg nyomorgó feleségét és gyermekeit a szenvedésektől, — kiirtja őket is, magát is.

Most ismét egy szegény zsidó cselekedett így, mert már butorai az udvarra kerültek volt

András, 1801-ben Danzer János, 1805-ben Roth Mátyás cipész, 1807-ben Schultz Keresztély kerekemester stb. stb., kik részben a polgári felvételi díjak befizetése, részben pedig más kötelezettségek teljesítése által a várközség vagyionának gyarapításához hozzájárultak, miért is a várközség gyűlésen szótöbbséggel elfogadtak elyben esz indítványt, s tekintetbe vételét a legközelebbi időben felmerülő alkalmakra kilátásba is helyezték.

S ez igen természetes és igazságos volt, de azért akadtak mégis egyének, kik, talán mai napig is — nem ismerve az ügy természetét, csak felületes tudás vagy képzelődés alapján nem helyeselték azt; mert kritikára — azaz neveléses kritikára mindig készek, de a közügyek terén való tényleges közreműködésre nézve nem rendelkeznek szabad idővel.

Ezen, mindenesetre a törvénynek megfelelő indítvány elfogadása által a várközségi gyűlésen hováfordítása iránti kérdésben új komplikáció állott be, most már három oldalról néztek a várközségi kasszá: a város, a püspöki ordinarius és az ev. luth. iskolaszek tagjai.

A várközségi állapotok most már épen úgy állottak, mind például Magyarország ügyei mai napon, csak azon előnyvel, hogy akkor nem anyi, hanem csak három pártot képviseltek a gyulafehérváriak, s e mellett két párt képviselte az iskolát, ami kellő pártolás és ápolás által az ország függetlenségét biztosabban és hamarabb fogja megteremteni, mint a civakodás.

Nehéz helyzetem volt ugyan, de akkor majdnem 40 évvel fiatalabb és szívósabb levén,

s gyönyörű négy gyermeke vázába fagyott az éhségtől.

Program nélkül, jelszó nélkül kell a társadalom bajának orvoslásán munkálni mindenkinek, akinek van a nyomor láttán — szíve.

A sajtó természet.

A Csíksomlyón tartott koronagyűlés is, illetve az elnöklő főesperes úr, hangoztatta újból a sajtó szükségét.

A sajtónak természet van. Természetét a szabad mozgás, az egyenes út jellemzi. Ha egy újság, folyóirat, vagy könyv olyan hatások között mozoghat csak, mely határok nem esnek kívül olyan érdekeltségeken, amelyeknek egyes céljai, törekvései, tényei nem azonosak a sajtó hivatásával, nem egyezők a természetével, ott a sajtó nem végezhet hivatást. Ott lehet a „sajtó” statisztikai értesítő, rendeletek tára, rendőri közlöny, nyomtatott körlevél, vagy makulatura, de a sajtó, amelyen elhittünk üldözök, s amelyen elhittünk (és eszupáncsak hittünk) védelmezniünk lehet és kell, — nem lehet.

Es beszéljünk (a sajtó hivatásához híven) őszintén, nyíltan szemébe, mint Csákány Pál a maeskanak, azok körében, kik a kath. sajtót közvetlenül terjeszteni hivatva vannak; azok körében, hivatása teljesítése közben, nagy zavart és ellenszenvet, hadállást támasztana az ideális katolikus sajtó. Hozzászólást kérünk — harag nélkül. Mert ilyen a sajtó természet.

Hunor.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

mint most, mikor e sorokat írom, nem csüggedtem el, céloimat szem előtt tartva, egyenes uton haladtam előre, mindig igyekezőven az iskolának, s főképp a kath. iskolának legalább az eddig élvezett segélyt biztosítani, s ha lehet, — még többet is.

Amíg a városi tanácsban — és a püspöki aulában szóval megtámadták a várközséget, és a „majd úgy lesz, majd így lesz” szóalakkal hullámzásba hozták a levegőt, hallgatott, észlelt és vigyázott minden mozzanatra a várközségi tolla.

Mikor azonban 1870-ben a várközségi tisztikar újra való megválasztására, vagyis más szóval tisztújításra került volna a sor, és a várközség már előre látta és tudta, hogy a városi tanács ezt nem csak ellenezni, hanem újból a pénzár átadását fogja követelni, mint az már 1869-ben is megtörtént, szükségesnek láttam, az egyik követelő felé, t. i. a városnak kívánságát szerényebb korlátok közzé szórítani, mi nek elérése céljából az 1870-ki december 5-én tartott várközségi ülésen indítványoztam, hogy a várközség folyamodjék ezen ügyben közvetlenül a Kolozsvárt székelő királyi kommisszariushoz.

A mindig harc és háborúra kész várközség örömet és egyhangulag fogadta el indítványomat, mely a „Német várközség ősrégi jogánál fogva” német nyelven szerkesztve december 20-án gróf Péchy kir. Commissariushoz ment Kolozsvárra.

(Vége köv.)

Immaculata ünnepe.

Az Immaculatának ünnepét hagyományos fényel ülte meg az egyházmegyei központ. Püspök atyánk, kinek nagyon a szívében van az, hogy az egyház ünnepeit fölséges jelentőségűek megillető tisztelettel ünnepelek meg a hívek, mintegy példászerűvé tette nekünk ezt a nagy napot. Messziről, nem minden nehézség nélkül hozott közénk egy művészi lelket, aki ihletett tudásával az ünneplők lelkét is az Istennek tetsző szent éneknek szárnyain az égre emelte, szívüket felüdítte és a művészi szép ismeretnek nemes emlékeivel a jövőre is megtöltte. **M ó c z i k** Felicián, Frigyes kir. főherceg udvari papja ez az áldozatos férfiú, aki az énekek módszeres betanításának és a karok ügyes vezetésének nehéz és fárasztó munkáját Istennek és a Szüzanyának nagyobb dicsőségére szívesen és örömmel hozta áldozatul. Illó dolog, hogy itt, egyházmegyénk lapjában is leröjünk iránta a tisztelnek és halának kedves adóját.

Két hétig szorgosan folyt az előkészületek. Ezen rövid idő alatt nagy énekvagyot kellett elvégezni. Naponta négy, sőt hat órában ment az énektanítás. A „jó páter“ szinte csodásan lebilincselő modorával annyira megnyerte a csak az imént megismert ifjakat, hogy valóságos élvezetté lett nekik az énektanulás: nemcsak végeztek, hanem műkedvelő hangulattal élveztek is saját kicsi művészetüket és annak sikerét.

Eljött a szép ünnep, melyen énekükkel a Szüzanyának hódolni és hozzá sokak szívét fölemelni akarták. Megmozdult nemcsak a város, hanem eljött a környékről is számos hívő, sok jó szülő, hogy fiaival osztozzék az ünnepnek örömeiben. Alvine, Borbánd, Nagyenyed, Magyarigen, Szászsebes, Torda s más vidéki helyek, Kolozsvár, sőt Budapest is részt vett a mi ünnepünkben. Kolozsvárról megjelent **Boeskor Mihály dr.**, a státus titkára és **Rietly Károly**, a kiváló énektanító piarista professzor; a fővárosból három jó kongreganista: **Baráth Zoltán**, **Lingauer Jenő** és **Marsovszky Miklós**; mert a gyulafehérvári főgimn. kongregációnak is nagy papja volt: az új tagok fölvatása.

Kora reggel a tanulóifjúság két csoportban a főgimn. és a püspöki kápolnában áhitattal járult a szentáldozáshoz, midőn a püspök úrnak, mint igazi lelkiatyjának oktató szavai lelkesítették az Istenanya öszinte és buzgó tisztelére.

Az ősi, tágas székesegyház a hideg idő mellett is teljesen megtelt hívőkkel. Virágok ékesítették az oltárt és számtalan gyertya fénye lángolt az ünnep díszére. Kilenc órakor kezdődött a nagy szentmise. A belépő erdélyi püspököt **Thielen**: Ecce Sacerdos-a fogadta, amelyet a hittanhallgatók férfikara nemes lágyúval énekelt. A zenét és éneket **Móczik Felicián** művészi szakértelemmel vezette. Főlemelő látni őt, a mint átszellemül szelid vonásában a szent ritmusok hatása alatt. **Ett Gáspár** és **Witt Ferenc**: Szentmiséjét, **Küegle Richard**: Gradualeját, **Thielen**: Offertoriumát és a „Lauda Sion“ hatalmas dalát a vegyeskar adta elő. Megertett és átértett ének volt ez, amely áhitatra indítóan értékesítette a híres szerzőknek zene- és énekkinseit.

Szentmise után **Szpornyi János**, főgimn. tanár mélyen járó szentbeszédet mondott. Hatásosan kifejtette az anyagnak és szellemnek győtrő küzdelmét a művészetekben, a tudományokban, a nevelésben, s így az emberiségnek és az egyedeknek fejlődésében, tökéletességében; ez a kínos küzdés mind az erendő bün-

nek a következménye, amelynek szennyétől a Boldogságos Szüz ment volt. Ezért Ő mint fényes eszmény ragyog, kihez a szülők igaz öröme szegődhetnek a kongreganisták; buzdította is őket, hogy maradjanak hívek fönséges ideáljuk dicső erőnyeibe.

Most következett a fölvatás, melyet az erdélyi püspök végzett. Ezt olyan gyönyörű **Veni Sancte**-val vezette be a vegyeskar, amely ének igazán talált ezen könyörgés mély tartalmához. Tizenegy új tagot avattak: **Baritz István**, **Csernusák József**, **Erdélyi Gyula**, **Mauró Ottó**, **Mike Bela**, **Réti János VIII.**; **Miele a Vazul**, **Schilhann Ferenc** és **Tróthann Dezó** VI. meg **Cseh Endre** és **Schmötzer Lajos V.** oszt. tanulókat, kiknek bizonyára emlékezetes lesz ez a napjuk.

Fölvatás alatt a vegyeskar szép **Mária**-dalokat énekelt nagy hatással. **Püspök** urunk az új kongreganistákhoz buzdító atyai intelmet intézett: szívükre kötötte, ha a kongregáció szellemében kitartanak, erős lelkek, jellemes férfiak lesznek, kik úgy maguknak, mint embertársaiknak hasznára, üdvére válnak. A férfikarnak **Tantum ergo**-ját követő főpásztori áldásra egy remek **Mária**-ének zárta be a délelőtti ünnepséget.

A főgimnáziumi ünnepély délután 5 órakor vette kezdetét az intézet tornacsarnokában, melyet zsúfolásig töltött meg a közönség, felülve a társadalomnak minden rétegét. A termet friss fénygölgölyök üdítették, a pódiumot az Immaculata szobra díszítette délszaki növények és virágok özőnében. A műsort **László A.**: **Ave Maria**-ja vezette be, melyet **Resch L.** György karnagy ügyes dirigálásával sikerülten adott elő a főgimn. zenekara. **Szala J.** Mátyas papnövendék kiválóan szavalták el „Nemzeti Zászló“ c. találó alkalmi költeményét. Most következett az első énekdarab. **Thielen**: „Zord világunk“ lagy melódiája a vegyeskarnak tiszta átmenetekkel igen precíz előadásában sikerülten érvényesült.

Az ünnepélynek méltó szónoka volt **Bujáki Domokos** főgimn. tanár. Hatásos beszédében utalt arra, hogy az egyházi ünnepekben kifejeződnék az emberi élet igazi értékei, melyek az öntudat állandó erkölcsi ellenőrző működésével összhangot alkotnak a test és lélek közt. Ezen harmóniának ideális mintaképe az Immaculata. Korunkhoz alkalmazott életszentség által kell hozzá közelednünk, erre buzdította a lelkesült hallgatóságát.

Most a magánhármaskar a „Patrona regni Hungariae“-t énekelte. Finom, filigrán dal volt ez, szinte elhaló akkordokkal, melynél főképp a legesenedesebb menetek a művészies pointírozását csodáltuk. Üde szavaltat követte az éneket. Egy kicsi **I. o. füeska**, **Steigerwald A.**, nagyon kedvesen beszélte el **Rosty K.** „A seregély“ c. költeményét. Mutató kis holmi ez a vers; ajánljuk is az ünneprendezők figyelmébe.

Szívbe és szívhez szólt most az erdélyi püspök úr, midőn hálát adott az Istennek, hogy hozzáillően, tartalmasan és épületesen sikerült megülnünk e dicső napot. Köszönetet mondott **Móczik Felicián**nak, ki faradhatatlan buzgósággal oktatta az ifjúságot, mely most lelkünket főlemelőleg ezt a „melyen átértett, bensőséges, életet lehelő“ éneket áldozhatta Isten dicsőségére. Köszönettel adózott a szülőknek, a nagy közönségnek, kik talán messziről és a téli időben nem minden baj nélkül jöttek el, s kérte őket, hogy az ünnepszeg utolsó fohászában foglaltakat a gondjaikra bizottakban megvalósítani buzgón közremunkáljanak.

A zajos tetszés elhaltával fölhangzott ez az utolsó imádság: „Mária, Isten temploma“. A vegyeskar valóságos fölülmúta önmagát; meg is kellett ismételnie az éneket. Kedves dallama is van ennek a remekműnek; hatalmas crescendojának suhogó szárnyain lelkünk az égi tájakig szállt és ott szelgette a fohász szép szövegének végső szavait:

Anyánk! ki Isten anyja vagy,
Kinek hatalma égi, nagy,
Óríz lelkünk liliumát,
Szívünkben Isten templomát!

(k.j.)

Szekularizáció.*)

Ujabb időben, úgy az újságokból olvashatni, mint a közbeszédből hallhatni egy mostan divatos szót: szekularizáció.

Feladatunk, hogy egész röviden megismeressem e szó jelentőségét, és hogy kimutassam, hogy úgy jogilag, mint közgazdaságilag van-e ennek létjogosultsága vagy sem?

Ha ezen szóhoz még kettőt hozzá fűzünk, mindjárt világosabb lesz jelentősége: szekularizáció honorum Ecclesiasticorum, vagyis az egyházi vagyonnak felosztása, elvilágiasítása; jobban mondva, az állam kezébe veszi az egyházi vagyont és rendelkezik felette saját céljaira.

Ez lenne a szó jelentősége.

A kath. egyházi vagyonok eredetét, részint királyi és nem állami adományozásra, részint egyes főnemesség, főurak és főpapok bőkezűségéről, káptalanról és plébániáról pragmatice kimutatható, hogy melyik királyunk létesítette. Már szent István király a hiteitőket bizonyos vagyonnal látta el, több püspökséget, kaptalant, sőt a pannonhalmi bencés monostort is alapította.

De nem maradtak hátra főnemeseink és főpapjaink sem. Így:

1135-ben Lambert gróf alapítja a hozóki premonstreiek prépostságát.

1157-ben a németújvári bencés apátságot **Wolferus** gróf létesítette.

1194-ben **Domonkos** bán a cisztercitáknak épített templomot és monostort.

1208-ban **Fulko** gróf alapítja a bencések lebényi apátságát.

1232-ben **II. István** zágrábi püspök a eszémai kaptalant stb.

De az egyházi vagyon gyarapodott az által is, hogy voltak olyan, az egyházi rendbe belépők, kik vagyonukat az egyháznak adták, így: **Bakács Tamás** esztergomi érsek végrendeletileg.

Ugrin kalocsai érsek **II. Endrétől** saját készpénzével megvette **Pozsega** várát és felállította a szőrényi püspökséget.

Szennyei István veszprémi püspök 1630-ban **Zichy Páltól** püspöksége összes javait saját készpénzén visszaváltotta.

Boleszláv váci püspök 1214-ben végrendelegzik és a leleszi prépostságnak hagyományozza nagy birtokait. (Forrásadat, lásd: **Kapisztrán**, „Szekularizáció.“)

Tehát ebből látható, hogy ajándékozás, végrendelet, adás-vevés, hagyományozás stb. utján gyarapodnak az egyházi vagyonok.

Mindezen felsorolt címek a tulajdonszerzésnek törvény és jog által megengedett módjai. Ennek ellenére mégis el akarják venni a szabadkőműves páholyok a kath. egyház va-

*) Gyulafehérvárt a kath. népszövetség 1909. november hó 28-án tartott ülésén előadta: **Dr. Kontz Viktor**.

gyonát, azt állítván, I. hogy a királyi adományozások oly feltétellel történtek, hogy a vagyonból katonaságot kell, hogy előállítson az egyház, mikor arra szükség van, s most általános katonai kötelezettség van, megszünt az egyháznak jogcíme, s továbbá, mert 2. ha egyházi vagyonok világiassá válnak, úgy megszűnik a kivándorlás, segítve lesz a szegény paraszt osztály nyomorán.

Hajdu vármegyéből indult ki ezen szabadkőműves eszme, hol a megyei közgyűlésen elfogadták és minden egyes megyéhez és törvényhatósági városhoz megküldeni rendelték a következő feliratot, illetve javaslatot:

I. Haladéktalanul utasítsa a kormányt törvényjavaslat benyújtására, melyben kimondassék, hogy közzagyon egyházi célokra addig ne fordíttassék, míg a szekularizáció el nem következik.

II. Az állam tegye jóvá eddigi hibáját, s a mit Nemetsország a XVI. és XVII. században, Franciaország a nagy forradalom előtt, Olaszország a XVIII. században megselekedett: konfiscálja, szekularizálja a klerus birtokait, mert másképpen nem segítheti az ország bajain, ezzel pedig a kivándorlást is megakadályozzuk, a parasztszótályt megerősítjük és újat álljuk az állami háztartást veszélytől kizárva.

III. Hasonló felirat feltérjesztése iránt keresse meg Hajduvármegye az összes vármegyei és városi törvényhatóságokat.

Megjárta ez már nagyon sok megye és városi törvényhatóság közgyűlését. Voltak, melyek tárgyalását a mai politikai viszonyok mellett nem tartották időszerűnek, mások pedig egyszerűen napirendre tértek felette. Visszautasították: Fogaras, Liptó, Árva, Nograd megyék. Helytelenítették: Hódmezővásárhely, Heves és Csanád. — Sajnos azonban, hogy csak Sopron és Baranya megyék voltak azok, melyek a javaslatot jograbsáknak minősítették és követelték a kath. autonómiát. De ezzel szemben örömmel kell konstatalnom, hogy „Bekés” volt az egyedüli, amely a javaslatot magáévá tette.

Mint előbb mondtam, azért követelik a szabadkőművesek a kath. egyház vagyonának szekularizálását, I., mert a királyi adományozások a katonai kötelezettség feltétele mellett történtek, de mivel most általános katonai kötelezettség van, tehát megszünt a jogcím.

Hazugság! Nem találunk egyetlen adományozási okiratban sem ilyen feltételt. Megjegyzem azonban, hogy vannak olyan országgyűlési határozatok, melyek a klerust pénzületi subsidium és katonai kiállítására kötelezték, azonban — és ezt különösen kiemelem — mindig és kizárólag a pápai jóváhagyástól feltételtesen.

Ha feltétele lett volna a királyi adományozásoknak a katonai állítási kötelezettség, minek akkor külön országgyűlési határozat és pápai jóváhagyás?

Van még most is elég birtok főuraink kezében, melyeknek eredetét szintén királyi adományozásra lehet visszavezetni. Ezeknek tényleg banderiumot kellett kiállítaniuk. Mit szólnának ezen birtokok jelenlegi tulajdonosai, a jogutódok, ha most egy társadalmi réteg kívánsága folytán az állam követelné. — amit azonban nem hiszek: „Ide a birtokokkal, mert a katonákról most én gondoskodom!” Nemde a tulajdonjognak legádázabb megtámadása lenne? Minek oktatják tanáraink jogászainknak, minek kinezik őket vele és mondhatni rájuk a fejükbe, hogy a tulajdonjog nem egyéb, mint a dolog feletti legnagyobb, legszélesebb körű, teljes és kizárólagos jogi uralom, hogyha ez nem igaz, hogyha ezt a szabadkőművesek szerint fejére lehet állítani? Dobjunk akkor törvényeinket a sárba, hadd poshadjanak

ottan, mert a mi bennük írva van, nem igaz, hazugság! Töröljük ki elménkbeli a jogtudományt. éljünk, mint barbárok: ki erősebb, azé az igazság!

2. Második főerre a szabadkőműveseknek az, hogy el kell venni a kath. egyház vagyonát, mert ezzel meg lesz akadályozva a kivándorlás és segítve lesz a szegény paraszt osztály sorsán.

Nevetséges idea! Hogyan?

Azon kath. vagyonon eddig is több millió munkás család és tisztviselő szerezte meg a mindennapi kenyerét. Pontosan, tiszteségesen, lelkiismeretesen, megkapta bérét, fizetését, míg ha az állam kezébe venné, megérbe adna — s akkor a bérlőktől, akik a földet kihasználása mellett a lehető legolcsóbb munkabérről a gyors és minél nagyobb anyagi hasznuk elérésére törekednek — tisztelet a kivételnek — nemcsak, hogy nem annyi munkabért kapnának, de sőt nagyon gyakran egy porció pálinka lenne a napibér, míg a család, a sok gyermek otthon éheznek, — avagy elárvereztetné és nem lehetetlen, hogy francia mintára az értékek alig 1/3-dát kapná s egyúttal az árverésnél közbenjáróktól egy 13 millió költségszámlát. Természetes, hogy így körülmények mellett, ily jövedelemből az állam azon kath. iskolákat, nevelőintézeteket, püspökségeket, káptalan és plébániákat, templomokat stb., amelyek ezen vagyonból tartatnak fenn jelenleg, nem tudná továbbra is életben tartani, hanem ránk vetne ki adókat s így nekünk, kath. híveknek, kellene a saját egyházunk vagyonára, hogy ráfizessünk, holott most ilyen terheket nem viselünk.

Ilyen, már más országokban látott, következmények mellett nyilvánvaló, nem hogy a szegény nép sorsán segítve és a kivándorlás megakadályozva lenne, de sőt növelné az elkeseredést, szaporítaná a kivándorlást.

Látható ebből, igen tisztelt kath. hívek, hogy a szekularizációnak sem jogilag, sem közgazdaságilag nincs létjogosultsága.

Igazán bámulok, hogy a szabadkőműveseken kívül még a protestáns egyházból is akadnak ezen eszmének hívei.

Tán elfeledtek, hogy az ő vagyonuk egy része is kath. vagyon volt: (Bethlen-alapítványok) s így ugyanazon eredetre vezethető vissza, mint a katolikusoké?

Vigyázzanak, mert évés közben szokott megjönni az étvágy, nehogy úgy járjanak, mint Demosthenes kecskéi: mikor egy-kettőt közülök vágóhídra vittek, a többiek ugráltak örömben a kretreben, mert nagyobb volt a hely és több az eleség, de aztán azonban, már későn, sajnosan győződtek meg arról, hogy a nagyobb hely és több eleség is a vágóhídra vezet. (Lásd. Kapisztrán „Szekularizáció.”)

Katholikus hívek! Ne vegyétek kicsinyölőleg ezen kérdést, ne gondoljátok ezt elintézettnak, és ne térjetelek egyszerűen napirendre felette, hanem fontoljátok jól meg. Imáráb ébredjetelek! Nyissátok ki szemeteiket! Lássátok, hogy ellenségeink, mint működnek, ellenünk hogyan tömörülnek! Vegyetelek példát róluik, legyetelek egyek e kérdésben, egy szívvel lélekkel egyesüljetelek! Bontsátok ki országszerte az „Egység” zászlóját, sorakozzatok alája s legyen jelszavatok e zászló felirata: „Nekünk a másé nem kell, de a miénket nem hagyjuk!” Ugy legyen!!

Aki oly ujságokat vagy más iratokat olvas, melyeket vallásellenes emberek írnak, saját lelkén követ el öngyilkosságot.

Stolz Albán.

HIREK.

— **Személyzetiek.** Örgörff Pallavicini Ede né édesanyjának születése napja alkalmából pár napig városunkban időzött s a püspöki aula vendége volt.

— **Szerenáad vasárnap este.** A Kegyelmes asszonyról születése 78. évfordulójának előestéjén kedvesen emlékezett meg a gyulafehérvári intézetek iffúsága. A papnövendékekből és gimnazistákból alakított kar több gimnáziumi tanár jelenlétével M o c z i k Felicán, Frigyes kir. főherceg udvari papjának dirigálása mellett remekül sikerült karenek adott elő a püspöki rezidencia dísztermének a tájánál. Majd az iffúság nevében G a g y i P a l f y Gyula VIII. osztályú tanuló szép beszédben kifejezte a szeretetnek és hájának forró érzelmeit és őszinte jó kívánatait. A Kegyelmes asszony az erdélyi püspök úrral megjelent az ünneplők előtt és könnyes szemmel köszöntö meg az iffúságnak ezt a jól-éssé ünneplést. Tavozaskor az iffúság örömmel vitte magával ezen emlékezetes ünnepségről a sok gyümölcsöt és cukorkát.

— **X. Pius pápa és Zichy Nándor.** A szentatyja ősz vezérének jubileumára következő sajátkezüleg irt sorokban gratulál: Dilecto filio perillustri viro Comiti Ferdinando Zichy octogesimum aetatis annum feliciter inchoanti gratulantes ex animo et ob ea, quae per totam vitam opere, verbo et exemplo in bonum catholicae fidei et christianae humanitatis universim, sed praecipue Regno Hungarico innumera contulit beneficia, fausta quaeque et salutaria ad multos annos a Domino adprecantes grati et benevolentis animi testem apostolicam Benedictionem amantissime impertimus. Ex aedibus Vaticanis die 17. Nov. 1909. Pius PP. X.

Magyar fordításban így hangzik: Szeretett fiunkat, a kiváló jeles férfit, Zichy Nándor gróft, midőn életének nyolcvanodik évébe lép, lelkünk melyéből üdvözöljük mindazon megszámlálhatatlan jótéményeiért, amelyekkel a katolikus hit és a keresztény emberszeretet érdekeit általában, de kivált Magyarországon szóval, tettel és példaadással egész életén át elhalmozta. Még sok-sok évre kerünk neki az Úrtól mindent, ami kedvező és üdvösséges; halás és jó-akaró szívünknek tanságául pedig bensőséges szeretettel adjuk reá apostoli áldásunkat. Kelt a Vatikánban, 1909. november 17-én. X. Pius pápa.

— **Oltáregyletünk** vasárnap tartotta imáadását és gyűlését. A gyűlésen az egylet öröme és jókivánata nyilvánult kegyelmes díszelnőke születésnapja alkalmával. Felolvasták a főpásztor köszönő és buzdító leírását a névnap gratulációra. A szentbeszédet B i r ó kápián tartotta. Másnap, dec. 6. reggel 8-kor a zárda-templomban hálaadó szt. misét tartott az igazgató a kegyelmes anyáért, jelen volt az egész egylet s több hívő. Aznap délután az egylet elnöke, főjegyzője és igazgatója személyesen mentek gratulálni a díszelnőkeknek, amikor az egylet jókivánatait rövid beszéd és csokor átadása kíséretében tolnácsolták. Különben az ünneplérről külön cikkben is megemlékeztünk.

— **A székesegyház helyreállítására** felügyelő bizottság hétfőn, dec. 6-án tartotta rendes évi gyűlését a püspöki rezidenciában. A káptalan tagján kívül megjelentek: Balás Endre dr. rektor, C s e r n i Béla dr., N o v á k Ferenc polgármester a helybeliek közül. A vidéki tagokat F o r s t e r Gyula báró, a műemlékek bizottságának elnöke képviselte, mert K a m m e r E r n ő és P o s t a Béla dr. kimentették távolmaradásukat. A bizottság élénk érdeklődés-

sel hallgatta meg M ö l l e r István kir. tanácsos, műépítész beszámolóját a lefolyt évben teljesített munkáiról. (Közelebbi szám hozza a részletes adatokat is! Szerk.) Kiszállva a helyszínére a műépítész vezetése és szakszertű magyarázata mellett számba vették a kiváló gonddal, műérzékkel és lelkiismeretességgel teljesített munkálatokat.

— **Alapítvány.** A papnevelő intézet rektora védőszentjének ünnepén nem várt meglepetéssel részesítette székely testvéreit. Hat évi koronás alapítványt tett az erdélyi püspök rendelkezése alá, hogy annak kamataiból egy jeles vagy jó előmenetelű és jó reményre jogosított fiúnak kath. szellemben való nevelésére eszközöltessek, lehetőleg Csikozmás községéből. Az alapítvány 1910. szept. 1-én lép életbe, de addig is már a folyó tanévben egy jóváseleltű kozmási fiúnak neveltetési költségeit vállalta magára az alapító. Vivant sequentes!

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke december 5-én délelőtt 11 órakor a város háza tanástermében a tagok élénk részvételével rendes gyűlést tartott. A jegyzőkönyv tudomásul vétele után Z o m o r a Dániel plébános-elnök bemutatta az erdélyi püspök úrnak magas leiratát, melyben P é t e r János dr.-nak szám. gondnokká való megválasztását és az egyháztanács és iskolaszék újra alakulását jóváhagyólag tudomásul veszi és az egyháztanácsokat tisztükben megerősíti, mire az új tagok leteszik az esküt. A d o r j á n Samu, B a l á s Endre dr. és K o n t z Viktor dr. hivatalos iskolalátogatókról tesznek jelentést és örömmel említik fel az I.—II. osztály termékek modern és célszerű berendezését. P é t e r János dr. javaslatára az elemi iskolai tanulók szállásügyét a gimnazistákkal kapcsolatosan fogja rendezni és ellenőrizni az iskolaszék. Az egyházközségi jövedelmeket 1910.-tól a számadó gondnok fogja kezelni. A volt német várközségtől kapott iskolai vagyon segélyeinek kiosztását a kiküldött bizottság elintézte. A v é d Jákó és R a s s Károly indítványára az iskolalátogatások idejét három hétre meghosszabbítják. B i r ő Ferenc javaslatára Á v é d Jákó lovag és K o n t z Viktor dr. egyháztanácsosoknak a kath. népszövetségben kifejtett buzgó közreműködésért elismerő köszönetet mondanak.

— **Papi konferencia.** Főpásztorunk pénteken dec. hó 3-án tartotta meg a rendes havi összejövetelt a papnevelde kápolnájában, a mikor beszélt az adventi előkészület szükségességéről és hasznáról.

— **Egyházmegyei hírek.** Az erzsébetvárosi örményszertartású egyház vezetésével megbízott S t e i n h a u e r Ferenc alesperes-plébánosnak helyébe M e r z a István székelyudvarhelyi s. lelkes nevezetett ki lat. szertartású lelkesnek és főgimn. hitoktatónak.

— **Időjárásunk** szeszélyeskedik, majd havazik, — aztan esővé változik, — olvad, — a lehulló eső sikos jéggé fagy, úgyhogy az emberek esnek, botlanak az utcákon; kisüt a nap, majd sűrű köd száll le a földre; egyszer bunda kell, máskor a téli kabát is sok, — szóval a betegségek hátunk megett leskelődnek.

— **A szeben-fogarasi esperesi kerület** öszi kornagyűlést szét. Bibiana napján tartotta meg a Szeben-külvárosi plébánián P r o k u p e k S. esperes elnökle. /alatt. A tartalmas elnöki megnyitó után, melyben esperesünk a nemrég kerületünkbe bérmlő apostoli főpásztort tette példányképpünké, a szép számmal jelenlevő papság élénk eszmecserét folytatott kath. intelligenciánk hitének és vallásos meggyőződésének mélyítése eszközeiről és módzatairól. Szocialis működésünk fejlesztésére nézve is üd-

vős határozatokat hozott. A Pázmány- és Sajtó-egyesület javára gyűjtés volt. Gyűlés után a jelenlevő k. és helybeli papság az esperes házilagzának szívesen látott vendégei voltak.

Az imac. méltó megünneplésére Szebenben magyar és német szt. beszédekkel és ájtossággal triduumot tartott a belv. pléb. a helybeli papság közreműködésével.

— **Szentágotán** is megindult a katolikus akció, mióta ott kegyelmes főpásztorunk áldását kiosztotta. Először is megalakult a „K a t h o l i k u s N é p s z ö v e t s e g” 23 taggal, (a kath. hívők száma 120—150), tehát több 10% nál. Akkor egy k a t h o l i k u s n é p k ö r t szerveztek a katolikusok tömörítésére, hová igen sok más vallású magyar is beiratkozott. A rendes tagok száma eddig 30, pártolótág 12. Most a S z e n t A n t a l e s t é l y e k e t kezdtek meg, vasárnaponként este 7 órakor előadások, szavalatok, felolvasások és énekekből összeállítva a programot. Az első előadást sokan látogatták. — B ü r k ö s s filában egy katolikus tanító kérelmeznek és egy kápolna emelésére országos gyűlést terveznek, ha ezt a belügyminiszter engedélyezi. Mindez kegyelmes főpásztorunk ottani megjelenésének áldott gyümölcse ezen szások lakta községben. Oly nyájas, oly leereszkedő, oly igazán kedves volt itt öccsellenciája mindenki iránt, hogy még a másvallásúak is sokszor emlegetik és büszkék a Steinburgra, melyet öccsellenciája annyira megkedvelt.

— **A sepsiszentgyörgyi oltáregylet** 1909. év december hó 8-án (szerden) a vármegyház dísztermében az egyesület céljai javára nagyszabású hangversenyt rendezett. Reméljük bővebb tudósítás is jön.

— **A kilyénfalvi népszövetségi szervezet** igen sikerült gyűlést tartott f. hó 5-én d. e. a róm. kath. iskola helyiségében. Tagok és érdeklődők zsufolóság megtöltötték a gyűléstermet. S i p o s pléb. igazgató a szabadkőművesség vakmerő támadásairól és szekularizációs törekvéseiről tartott szép beszédet. B i c s a k József ifj. helybeli földmives a ker. ellenségeiről tartott felolvasást, megkapó szívekkel domborította ki, hogy Csik-Gyergyó népe miként J á n o s Zsigmond eretnek seregét hősi vitézséggel kergette vissza: úgy az új pogányság minden támadása ellen is első közt kell sorakozzék. Majd P é t e r Dávid orgonakészítő mester — ki Amerikát és Európát országát 12 éven át beutazta — szolt vallásunk főnségéről és boldogító erejéről, melyért minden kereszténynek élnie-hálnia, áldoznia kell. Tapasztalatait szilárd hitének világán átszűrve oly bensőséges meggyőződéssel és hazafias érzéssel adta elő, hogy hallgatóit egészen magával ragadta, s könyekig meghattotta. Gyűlés ezután határozati javaslatot fogadott el, melyszerint 1.) a szekularizációs törekvéseket a tulajdon szentsége s a ker. nép érdeke ellemi merényletnek bélyegzi és a leghatározottabban visszautasítja. 2.) Z i c h y Nándor grófot, mint a ker. ébredés első harcosát és állandó vezérét születésének 80-ik évfordulóján hódolattal köszönti.

— **Egy fővárosi cég jubeliuma.** Kertész Pál férfi és női dívatárú üzlete Budapest, Rákóc-út 40. sz. alatt, mely egyik látványossága a fővárosnak, most jubilál: amennyiben 15 esztendeje annak, hogy üzletét alapította. Ez alkalomból pazar kiállítású katalógust adott ki, melyet mindenkinek ingyen küld, ki ez iránt, egy levelező-lapon hozzá fordul.

— **Mit fordít az Emke kath. iskolákra?** A Közművelődés mult száma kimutatást közöl arról, hogy mit fordít az Emke a ref. iskolákra és felteszi a kérdést, hogy mit fordít kath. cé-

lokra. Az igazság érdekében jelezni kell, hogy az Emke kath. célokra is áldoz, noha nem nagyon sokat. Az abosfalvi r. k. népiskola állandóan 100 kor. évi segítséget élvez, a monostori r. k. iskola a Nemes-alapból 60 koronát kapolt jutalomra, a kiosztást végezte Hirschler J. kolozsvári plébános. K o v á c s Nánd r kolozsvári r. k. tanító 100 kor. néptanítói jutalomban részesült. Ezt bizony én sem mondom soknak a 200,000 koronás költségvetésben. Ha azonban ily kevés jutott a kath. iskolákna, a dolognak úgy kell allania, hogy a kath. iskolák nem is tudják, hogy az Emkétől segítséget lehet kapni iskolaépítésnek. Ezenkívül felhívom a figyelmét kivált tanítóinknak arra, hogy az Emke népkönyvtárakat is adományoz, eddig szervezett népkönyvtárainak száma 229. A népkönyvtárak szervezésére az Emke a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól évi 5000 K. segítséget kap a Muzemok és könyvtárak orsz. tanácsa révén. Méltányos tehát, hogy ezen népkönyvtárakból kath. lakosságu községek is részesüljenek. Ezen irányú kéréseink annál inkább számíthatnak a kedvező fogadtatásra, mivel a tisztikarban, direktóriumban és választmányban kiváló katolikusok is helyet foglalnak. Az Emke elnöke B é l d y Ákos gróf, aki az erd. r. k. státusnak is elnöke, a direktóriumnak egyik tagja M á r k i Sándor dr., aki most lett igazgatótanácsos, a választmányban benne van F e r e n c z i Károly főesperes, gyergyószentmiklósi plébános, R i e t l y Károly kegyesrendi tanár az Emkének jegyzője. Bizonyára lesznek számosan mások is azok között, akiknek a vallási viszonyait vidéki ember nem ismeri. Lehetetlenség, hogy ezek egy kath. községtől méltányos kérésnél megtagadnák, amit százszor meg százszor meg-szavaztak egy ref., unit., vagy bármely más iskola kerésére. Nem kivonulni kell tehát az Emkeből, hanem bevonulni és a kellő befolyást biztosítani annak vezetésében.

— **Tanítói ünnepely.** Ritka szép ünnepélyt ült Csikutsnád község mult hó 27-en. Ugyanis akkor bucsuzott nyugalmoba vonuló kedves tanítójától, T a m á s Imrétől. Részt vett ebben az ünnepségben a kerületi papság, a kir. tanfelügyelőség, a Kászonalesiki járás tanítói kara, valamint a község lakossága. Az ünnepség az ünnepeltre meglepetésszerű volt és igen szépen sikerült. Szép volt nézni a község háza zsufolva megtelt termét, hol a község lakóina kívül az ünnepelt messzi vidékről jött jóbarátai és tisztelői jelentek meg. Minden beszéd, minden köszöntő és üdvözet a szeretet hangján szolt; mindenkinek az volt az óhaja, hogy az ünnepeltnek a tanítói pályán megrongált egészségére a megérdemelt nyugalom éveiben álljon ismét helyre, hogy az egyháznak és a hazának továbbra is hasznos és tevékeny munkása legyen.

— **Jelentés** a Katolikus Népszövetség működéséről és állapotáról 1909. év január 1-től november 15-ig. (Előterjesztetett a november 28.-án Zentán tartott közgyűlésen.) A tagok száma: November 15-ig be van jelentve 220 115 tag. Ebből magyar 135.852, német 44.754, tót 35.841, horvát, bunyevác és rutén 3668. A tagok száma volt 1908. dec. 31-én 140.469; ebből magyar volt 86.005, német 25.030, tót 27.114, bunyevác és horvát 2320. Összes tagszaporulat 1909-ben 79.646; ebből a magyar tagokra esik 49.847, a németekre 19.724, a tótokra 8727, a horvát, bunyevác és rutén tagokra 1348 szaporulat. Emelkedett tehát a tagok száma 10 és fél hónap alatt 56%-ot. A tagok eloszlása: 2772 helyen van ez időszerint a Katolikus Népszövetségnek tagja. 2083 helyen van 20-nál több tag és 689 helyen van 20-nál kevesebb tag. A szervezés munkája: A

lefolyt évben 1655 nyilvános gyűlést és 1000-nél több értekezletet tartottak a népszövetségi szervezetek. Igen sokban rendszeresítve vannak a kétheti, illetve havi felolvasó esték. Egyházmegyei értekezletünk volt: Veszprémben, Szatmáron, Besztercebányán, Szabadkan (kalocsai érseki megye), Ungváron, Csiksomlyón (erdélyi egyházmegye). Megyei értekezletünk volt: Csongrád, Jásznagykunszolonok, Csanád, Trencsén, Sopron, Szepes, Pozsony, Árva, Moson, Arad, és Vas vármegyék számára. Azonkívül egy-egy szónokunk ismertette a Népszövetséget a pécsi egyházmegyei tanítógyűlésen és a Pétervásáron tartott tanítói gyűlésen. Központi szónok 279 esetben vett részt a gyűlésen. A kormányzótanács 17-szer, az igazgatóság 3, a sajtószakszabály 12, az agitációs bizottság 10, a jogi bizottság 7-szer tartott ülést. A központi iroda 29.793 ügyiratot intézett el. Tagilletmények, röpiratok. A folyó évben tagilletmény gyanánt adtunk 2,147,000 füzetet és naptárt, azonkívül elterjesztettünk 1,360.700 röpiratot és különféle felhívást. Nyomatványaink összpéldányszáma 3,507.700. A Népirodában 2 ügyész, 2 jogtanácsos dolgozik a 14 tagú jogi bizottság támogatásával. Ez az iroda 7140 ügyet intézett el. Ebből a személyes jelenkezés alkalmából adott szóbeli tanács 832, hatósági eljárás 605, levéلبeli elintézés 5703. A vidéken 125 helyen 144 ügyvéd végzi tagjaink számára a jogvédelmet, akik összesen 5512 esetben adtak ingyenes jogi tanácsot. Az összes elintézett jogesetek száma volt 13.652. Pénztári állapot: A számvizsgáló-bizottságnak november 17-én megéjtett vizsgálata szerint bevétel volt 255.319-13 korona kiadás 205.622-37 korona. Egyenleg mint maradvány 49.696-76. Ezt terheli még két füzet, a horvát és rutén naptár nyomdaköltsége s egy havi irodai kiadás.

— **Hogyan küldjük a karácsonyi ajándékokat?** A jól csomagolás mellett közöljük még a postának következő rendelkezését: Felette kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását, továbbá a címrát összes adatait feltüntetve papírlap legyen magában a csomagban is elhelyezve arra az esetre, hogy ha a burkolaton levő címrát leesnek, elveszne, vagy pedig olvashatatlanná válik, a küldemény bizottsági felbontása után a jelzett papírlap alapján a csomagot mégis kézbesíteni lehessen. Kívánatos továbbá, hogy a feladó saját nevét és lakását a csomagon levő címrát felső részén is kitüntesse.

— **A hosszú köröm.** A divat sokszor a természet józan rendjével homlokegyenest ellenkező badarságra ragadtatja az embereket. Ilyen neveléses hőbort a hosszú köröm viselése is. Ha valaki ilyen hosszú köröm emlírt megpillant, önkéntelenül eszébe jut a ragadozók zsákmányoló karma, különösen akkor, ha az ilyen körömöt se gazdája nem tartja tisztán, se a manikűr nem pucolja fenyesre. De még a leggondosabb ápolás ellenére is előfordulhat, hogy egy véletlen következtében a hosszú köröm letörik, leszakad és beropog a körömnek az a része is, mely az újjbegyet van hivatva védeni. A hosszú hegyes köröm ember továbbá önmagán vagy másan karcólás által borsebet ejthet, melyre apró fertőző csirák rakódhatnak és a mely seb ezáltal kellemetlen, lobos, gennyedző sebbé válhatik. Egy ilyen hosszú körömű anya egyszer saját, egyetlen leányának szemévilágát tette tönkre okatlan divathóbortjával. Hagyjuk ezt a bolondságot a kínaiaknak, mi pedig vágjuk rövidre a körömünket, de azt aztán tartjuk tisztán, mert a köröm alatt lévő piszokban betegséget okozó baktériumok is szoktak, még pedig nagy számmal, tenyészni.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **A Szent-István-Társulat tagsági il-letményei.** A könyvek özönében, mely nap-után szinte tódul, árad a könyvnyomtató műhelyekből, ilyenkor: november végén december elején fel-feltűnedeznek jó ismerőseink, a Szent-István-Társulat kis kék fedelű könyvecskéi, amelyek pár év óta a keresztény tudományos irodalom legjava alkotásai közé verekedtek fel magukat. Hasznos és böles dolog volt elhatározni, hogy a Szent-István-Társulat évente 10 koronát fizető rendes tagjai a Katholikus Szemlelőn kívül ezentul ilyen kötetekben és ebből egyaránt egyöntetű könyvecskéket kapjanak. A célbeli egyöntetűség következtében erőteljes pillérei lettek e könyvecskék műveltségünknek és katolikus öntudatunknak, a külsőbeli egyöntetűség pedig kedvesekké és kapósakká tette azokat. Az idei termés nem méltatlan utóda a korábbi éveknak. Három könyvecske jelent meg s ezek közül kettőt már a lehető legavatottabb kritikuskor ajánlottak olvasóinknak. K i s s János Isten megismerése a látható világból című könyvéről a magyar katolikus társadalomnak hitbeli dolgokban legörömestebb és legtöbb lelki haszonnal hallgatott mestere, a székesfehérvári püspök írta, meg, hogy e könyv e téma legavatottabb tudásának tolla alul került ki, alapos munka és nagy szolgálatot tesz a modern embernek; G i e s s w e i n Sándor egyiptológiai munkáját pedig szintén elsőrangú tudós, európai hírű orientalista: Kmoskó Mihály jellemezte a tudomány legmagasabb színvonalán mozgó könyv gyanánt. Harmadik dr. S z e g h y Ernőnek a budhizmusról és a kereszténységről írt füzetét csatlakozik az említettek mellé. A legelső rendű tudományos munkák s a legmegbízhatóbb forrás a tapasztalat alapján írta meg Szeghy Ernő a budhizmus e rövid ismertetését és egybevetését a kereszténységgel. Azok után a hírek után, melyek a hírlapokban minduntalan feltűntek a budhizmus európai angolországi hódításairól, szinte várta már a közönségünk egy ilyen munka kiadását s Szeghy — úgy látjuk — a várakozásoknak derekasan megfelelt. Buddha életéről, tanításáról s rendszerének átalakulásáról, valamint mai állásáról szóló fejtegetései kerekedek, rövidke s rövidségükben is sokat mondanak, azt pedig, aki ennivel nem elégszik meg, gondosan megvalogatott irodalomra utalják. Előadásán a tárgy alapos buvárán kívül mindenütt megérzik a közvetlenül szemlélő is. Mindent egybevéve, a Szent-István-Társulat hitvédelmi füzetének idej sorozatai a magyar tudományos irodalom valószínű nyereségei.

* **A Kis Pajtás.** Nincs komplikáltabb valami ezen a világon a gyermekléleknél. Minden kicsi lélek egy-egy középpont, amely körül forog a nagy mindenség. Legalább a gyermek így gondolja ezt; annak idején mi is így gondoltuk. És ez a százezer, finom százból szőtt pici lélek lassan, észrevétlenül fejlik, mint a májusi bimbó. Magára hagyva szomorú képet öltene, de éppen azért van a szülő, nevelő, akik legközelebről nyulnak bele a kis lélekbe és rendezgetik a szálait. Óriási felelősségű munka, végtelen finomságot kíván. Mástól külön ott függ a Damokleszkard a nevelő fölött: „Aki megbotránkozott gyet, jobb annak, hogy malomkő köttessék nyakára s a tenger mélységebe meríttessék.“ A XX. század nem ér rá a gyermeklélekkel törődni. Pedig, amilyen a gyermek, olyan az ifjú, és olyan a jövő, a XXI. század. Jól esik az embernek, ha a tömérdek lap között egyet-kettőt talál, mely a szülőnek, nevelőnek siet segítségére akkor, amikor a szabadkömi-

vesség már a gyermekszoba küszöbén is átgázol, mint Franciaországban. Szállóigévé kezd lenni, hogy korunknak csak gyermekei és öregei vannak. Hát az ifjúság? Az nincs. Ugyan mit érhet egy szerető apa, anya, mikor arra gondol, hogy kicsi gyermekét egy-kettőre áttaszítják majd az „öregvilágba“, anélkül, hogy ifjú is lett volna . . . Pedig, ha úgy lesz, nagy részt ő maga lesz az oka, mert meg kellett volna gátolnia, hogy a gyermek szíve oly nyájas, puha maradjon, minden düdva gyöckérré kaphat benne. Óh, ne tartuk kicsinyesnek ezt a kérdést! Ha az apa életet és az élet után edes gyermekvilágot adott a gyermekének, legyen gondja arra is, hogy szép ifjúságot biztosítson neki. Nyúljon eszöközhöz, mely ebben segíti, mely minden gondját megossza: gyermeklapot járasson. A K i s P a j t á s bámulatosan eltalálja az útát a kicsi szívekhez. Ez a lapocska nyújtja nekünk a legtöbb garanciát arra, hogy a gyermek lelke előtt nemesen, finoman, tisztán fog kifejlődni az ifjúság világa. Igazán pompás előcsarnoka a Z á s l ó n k n a k. Minden sorában gyermekszív lüktetését érezzük; megpenget a kis pajtások lelkében minden gyöngye hurocskát. A szerkesztése mintaszerű. Kiállítására nézve sem hagy maga után semmi kívánni valót. Pompás képek, rajzok díszítik lapjait. Legutóbbi száma a 14. csupa Mikulási hangulat. Csengőhang a tartalom, edes zenéje a kicsinyeknek. Nem is lehet alkalmasabb karácsonyi ajándéknak képzelni, mintha a karácsonyfá alá adatesszük a „Kis Pajtást.“ Megrendelhető a „Kis Pajtás“ Budapest, VII. ker. Thököly-út 16. címen. Mutatványt szívesen küld a kiadóhivatal.

TAN- ÉS NEVELÉSÜGY.

A szentföldi tanítók önképző-köre

f. év november 4-én tartotta rendes őszi gyűlést Izsóban a róm. kath. iskolában. Dacára a kellemetlen őszi esőnek, a tagok majdnem teljes számmal vettek részt.

D. e. 1/210 órákor tartott szentmise után K o r b u l y Ignác ehedi plébános tanított az I.—II. osztban hittanból szépen, kidomborítva Ábrahám engedelmisségét. Azután K e r e s z t e s Sándor az V. VI. osztban az embert ismertette.

Majd kedvelt előnkünk tartja finom lelkéről tanuskodó szívből jövő megnyitóját, beszélve a szeretetről, mint legjobb módszerről.

Az előnk előterjesztések során felolvassa D e á k Lajos kir. tan. tanfelügyelő levelet, ki sokoldalú elfoglaltságával menti ki távolmaradását és a kör működésére Isten áldását kéri. Szeretett tanfelügyelőnk levelet a gyűlés eljénzessel veszi tudomásul.

5 perc szünet után felolvass Petres Kálmán „Gondolatok Marx történelmi materializmusáról“ címmel.

Művészies, lelkes és nem mindennapi tehetségű valló felolvasásáért lelkesen, hosszan megéltünk.

„Még egyszer“, írta: S z a b ó Jenő; szavalta K o r b u l y Ignác. Lélekkel és tehetségű előadott gyönyörű szavalaért a kör zajosan és hosszan élteti.

A gyűlés mindakét szereplőnek jegyzőkönyvi köszönetet mond, annál is inkább, hogy a körnek nem tagjai is siettek tehetségükkel nekünk kellemes perceket szerezni.

S z a b ó Dénes felolvasása és V á l i e s Nándor szavata a jövő gyűlésre halasztott, mert egyik sem jelent meg.

Az indítványok során O s v á t h Miklós sajnálattal említi fel, hogy ép a szereplők azok,

kik elmaradnak, jöllehet, hogy Szabó Dénes elmaradása — utazás miatt — indokolt, de mindazáltal köteles dolgozattal a gyűlés előtt az elnökségnek beküldeni. Valies pedig elmaradását nem indokolta. Ez oly mulasztás, melyet szó nélkül nem hagyhatunk. Kéri, hogy a gyűlés jegyzőkönyvileg rosszállását fejezze ki és hozzá kivonatban eljuttassák.

A kör ez egyszer nem veszi jegyzőkönyvébe a rosszállást, csak az elnökség által figyelmezteti őt kötelezősége. A jövőben minden ilyen esetben a legnagyobb szigorral fog eljárni.

Szintén Osváth Miklós véleményezi, hogy az önképzőkör csak névleg az; de valóban csak tanítógyűlés mintájára megalkotott összejövétel. Tényleg benne csak egy pár munkásember dolgozott, a tagok többi része csak passzív részt vesz. Kéri a gyűlést, hogy kötelezze tagjait bensőségesebb, odaadóbb munkára, amelyben minden egyes tag kivégye a részét.

Korbuly Ignác és Petres Kálmán hozzászólása után a gyűlés a következő határozatot hozza:

I. Minden tag köteles évenként tetszés szerinti alakú és tárgyú munkát készíteni és jelleges levél kíséretében az elnöknek beküldeni.

II. Az elnök minden egyes dolgozattal bírálatra kiküldi a kör tagjai közül kettőnek, kik egy hó leforgása alatt a bírálatot a készített dolgozattal az elnöknek visszaküldik.

III. A gyűléseken a jobb művek közül felolvastatik annyi, amennyit az idő és körülmények engedik.

IV. A tárgysorozatnak ezen és a tanításon kívül még két pontja lesz: szabad előadás és szavaltat, mely vállalkozás útján töltetik ki.

Korbuly Ignác meleg szavakban emlékezik meg szeretett Főpásztorunkról, kinek a mai napon van nevenapja. A főpásztor kívánsága szerint kéri mellőzni a névnapit üdvözlöt küldését, hanem indítványozza, hogy a kör jegyzőkönyvileg fejezze ki jókívánságait nagym. püspök úr nevenapja alkalmából.

A kör egyhangú lelkesedéssel teszi magáévá az indítványt és szívből, lelkéből élteti a kedves főpástort.

Ezekkel a gazdag gyűlés véget ért s adná az Ég, hogy a megkezdett új úton új erővel törhessen előre a tanügy érdekében!

Érdekes tanítói gyűlés.

A kükküllő kerületi róm. kath. tanítóegyesület rendes őszi közgyűlését f. évi nov. 9-én Szőkefalván tartotta meg a róm. kath. iskolában. Eme gyűlésen részt vett: a kerületi papság, a tanítói kar; mint vendég megjelentek: Dr. Szabó Mihály kir. tanfelügyelő, Nagy Domokos ref. lelkész, Szabó Albert unitárius lelkész, Rédiger Pál körjegyző, Lázár Jenő segédjegyző, László János községi bíró s a róm. kath. iskolászek néhány tagja. A gyűlést a „Veni Sancte”-val egybekötött sz. mise előzte meg, mely alatt a tanítói kar összhangzó énekét áhitattal hallgattuk végig.

Majd a csinosan földiszított iskola termébe vonultunk, hol Kovács Nándor helybeli tanító fél órán át az I-ső és II-ik osztálybeli növendékeivel foglalkozott; megtörtént esetekben bizonyította, hogy a jó Isten kérésünket, imádságunkat meghallgatja, ha kitartóan, tiszta szívvel, ájtatosan, készséggel imádkozunk; a kisdetek szeretettel hallgatták a tanítóbácsi minden szavát, de még nekünk sem maradt a szemünk szárazon, szívből jött szavaival mindnyájunkat megindított.

A második felőrában az ismétléssel a szociális kérdést tárgyalta; megismertette velök a szociáldemokraták lelketlen üzemleit; tanácsot adott, hogy miként lehet ellenök védekezni. Szólt a békés természetű keresztény szociálisták törekvéséről; ahol ezeknek az egyesületet nem lehet szervezni, ott minden becseületes keresztény hívő legyen tagja a kath. Népszövegségnek.

Szívrehatóan adta elő, hogy ha a munkás embert szükség és nyomorúság éri, akkor sem szabad zugalódni, elégedetlenkedni; ezért a jó Istentől nem szabad elfordulni, mert Ő a legnagyobb szükségben sem hagy el minket.

Minden hitünket helyezzük a jó Istenbe! Minden törekvésünk irányuljon oda, hogy a megtévelyedett szociáldemokratákat felebaráti szeretettel vezessük vissza a kereszt oltalma alá!

Következett volna a mintatanítás megbírálása, de miután az a kir. tanfelügyelő észrevétele szerint olyan érdekes és tanulságos volt, hogy az nemcsak a növendékek figyelmét köztötte le, de bizony az előadottakból még a felnőttek is okulhattak, — így a bírálatról szó sem lehetett; a tanítás díesérettel kitünően sikerültnek nyilvánították; a közgyűlés az igazán élvezetes gyakorlati tanítást jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Egyik tanító elragadtatásában így szólat föl: „Ha a gyűlésünknek egy tárgya sem lenne több, már csak azért is örvendének, hogy a messzi távolból idefáradva e ritka sikerű gyakorlati tanítást meghallgathattam.”

A tanítóegyesület szeretett elnöke: Martonffy Sándor esperes-plébános elnök megnyitójában örömeinek adott kifejezést, hogy az ő lelki gyermekeit, mint lelkes munkatársait parókiájában üdvözölheti; buzdítja őket, hogy kettős szép hivatásuknak erős hittel és vídám, jó szívvel feleljenek meg.

Továbbá biztatja őket, hogy egyesületünknek mindenik tagja álljon be az országos kath. segélyalap rendes tagjai sorába, mert az évi csekély tagsági díj befizetésével ki-ki a maga sorsán törekszik segíteni.

Kovács Nándor egyesületi jegyző fölolvassa a mult gyűlésről vezetett jegyzőkönyvet, amely módosítás nélkül hitelesített.

Albert Vince kerélszontpáli tanító fölolvastatott: „A tornatanítás a népiskolában” című tételről. Miután felolvastatott a tornatanítás történetét, célját, tananyagát és tanmenetét ügyesen, kellő szakértelemmel mutatta be, a közgyűlés eme munkáját 10 kor. jutalommal tüntette ki.

Kovács Nándor mint egyesületünknek „Az erd. róm. kath. tanítóegyesületek” nyári közgyűlésén megjelent képviselője jelentést tett, hogy megbízatásának miként felelt meg; t. i. a szövetségnek Csiksomlyón tartott közgyűlésén felolvasással működött közre, s indítványt tett a „Népnevelő” mikénti kibővítésére nézve.

A bíráló bizottságunk a kiadott pályamunkákra vonatkozó jelentése után 20—20 kor. jutalmat nyert Kovács Nándor szőkefalvi tanító „A szociális kérdés tárgyalása a népiskolában” című dolgozatával, Sándor Imre szentdemeteri tanító pedig „A tanító és pap egymás közötti viszonya” című pályaművel.

György Miklós magyarzakódi kántortanító érzéssel szavaltta el Endrődy Sándor „Celli búcsú” című versét, miért a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mondott.

A pénztári és könyvtári jelentésekből örömmel győződtünk meg, hogy minden rendben van.

Az indítványok során elnököl esperes-plébános indítványozta, hogy a tanítói kar minden

egy tagja önmagát megadóztatva teremtsen egy önszegélyő alapot, amelyből az egyesület rendes tagjai időnként szorult anyagi viszonyaikhoz mérten segélyben részesülhének; eme helyes indítványt a közgyűlés egyhangúlag elfogadta, s az önszegélyő alapszabályainak kidolgozására egy előkészítő bizottságot küldött ki, hogy az már a tavaszi közgyűlésen kész munkálattal álljon elő.

László János községi bíró, hogy a tanítói kar irodalmi munkálkodásra ösztönözze, 20 kor. jutalmat tűzött ki egy olvasmány tárgyalására vallásérkölesi alapon; egyesületünk érdemes elnöke szintén 20 kor. jutalmat tűzött ki egy neveléstanai tételre. Ime ilyen gazdag tárgysorozattal folyt le a mindvégig magas színvonalon álló tanítói közgyűlésünk, s a nemzeti himnusz hangjai mellett végződött.

Adja Isten, hogy a Kerélszontpálon tartandó tavaszi közgyűlés sikereiben még gazdagabb legyen.

Székelyföldi.

szállít amerikai sima és gyökerez vesszőket különféle fajokban, fajtisztaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Kükküllőmenti első szőlőoltvány telep

Tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**

Medgyes 76 sz. (Nagykükküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett ismerő levelek, emelől fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségtől úgy szó, mint írásbelileg bizonyoságot szerezhel magának fentiszőitőtelep feltétlen megbízhatóságáról

Kitüntetve az 1907. évi Pécsi országos kiállítás alkalmával.

:: az Országos Iparegyesületi nagy ezüstéremmel. ::

Alapított: 1873 Telefonszám: 424.

KRISZTIAN JÓZSEF ÉS FIA

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz-

és fákla raktára a pécsi Székesegyház viasz-

gyertya szállítója, PÉCSETT.

Főüzlet: Főközlet:

SZIGETIORSZÁG-ÚT 3. SZ. JÓKAI-TÉR 9. SZ.

Ajánljuk a főtisztelendő papságnak

füstmentes, szagmentes és nem csepegő

valódi méhviaszgyertyáit.

Hirdetések jutányos

áron felvétetnek e lap

kiadóhivatalában.

ALAPÍTOTT 1848-BAN.

ALAPÍTOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és ceresinből.

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rakóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával
saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait, melyekkel
igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú
harang hangja egy más regébb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést, melyek,
a tornyot nem raskództatják, járásuk oly köny-
nyed, hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását. — repedt haran-
goknak újraváló ontését vagy csekély felülízetés
mellett való becserélését.

Tűzmentes és szállard vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruhák és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott reve-
rendák és címádák, papi civil öltönyök
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák:** casulák, pluvialek, velumok, bal-
dachinmok, minisztráns ruhák, zászlók, lohogók,
karingék, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek — !